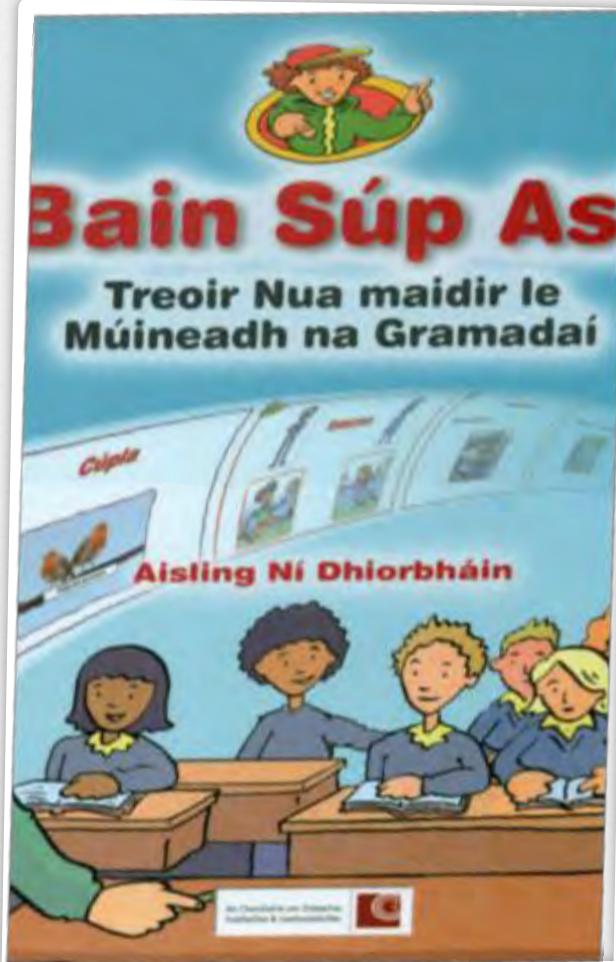

Bain Súp As !

Treoir Nua
maidir le
Múineadh na
Gramadaí

Aisling Ní Dhiorbháin
aisling.nidhiorbhain@dcu.ie
Comhdháil Ghaelscoileanna
2015

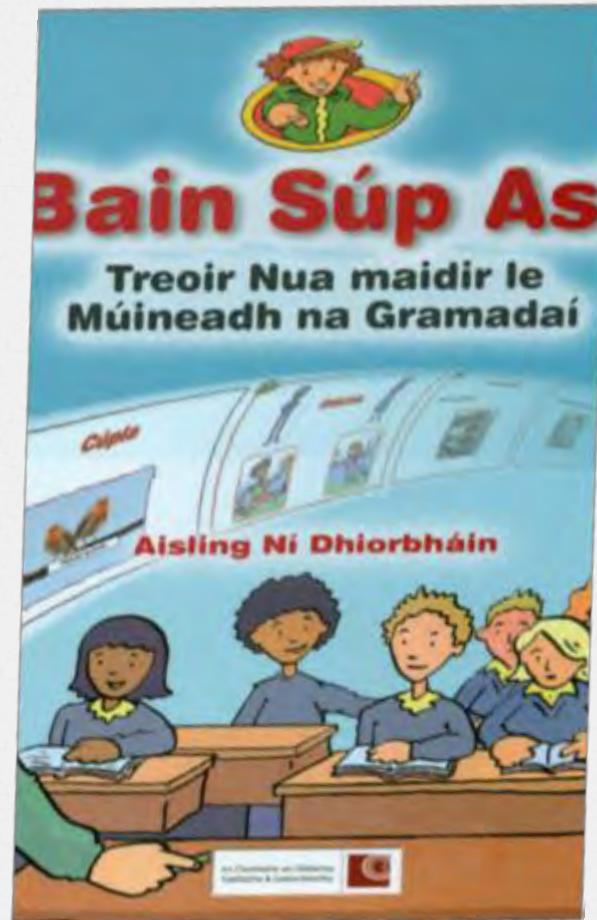
Céard atá istigh ann ?

Lámhleabhar an
mhúinteora

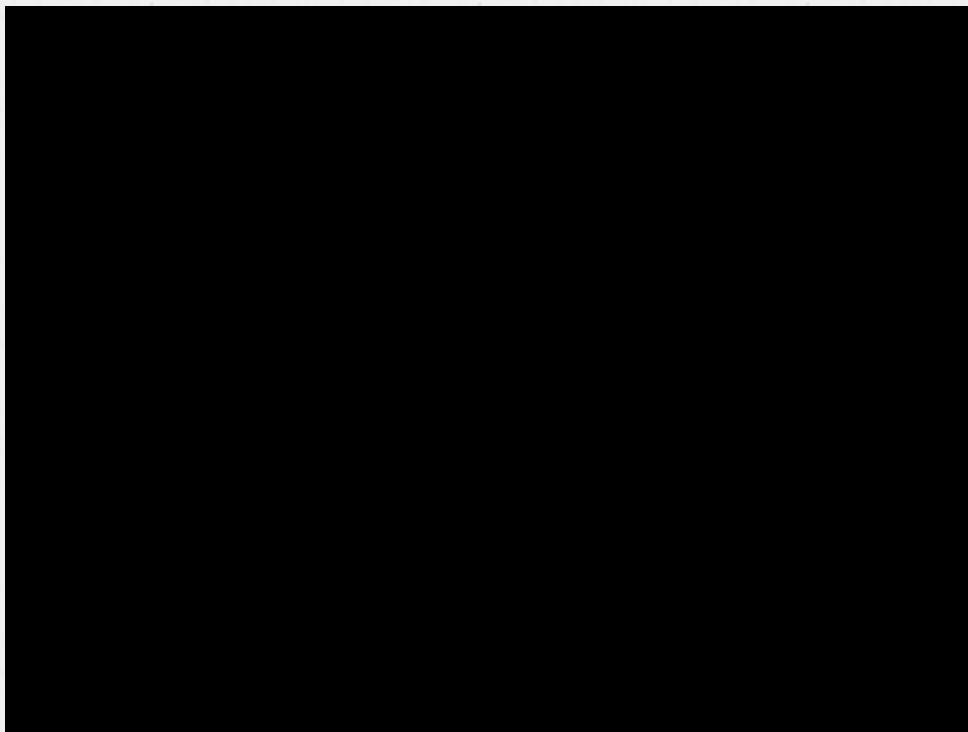
Dlúthdhiosca ar a bhfuil
40 ceacht gramadaí !

Ar fáil le ceannach ó
litríocht.com

Ar fáil ar líne ag :
<http://www.cogg.ie/bain-sup-as/>

Cé mhéad pas a dhéanann na
himreoirí a bhfuil t-léine bán orthu ?

“Ní rinne mé é”.

“Is maith liom
an amhrán”.

“An bhfuil cead agam faigh
deoch ?”

“Tá sé mo”.

“Tá cúpla cinn
agam”.

“Tá sé ró-mhéid”.

An Ghaeilge sa Scoil lán-Ghaeilge

- Cé go n-éiríonn le foghlaimeoirí tumoideachais caighdeán an chainteora dhúchais nó geall leis a bhaint amach sna scileanna gabhchumais (*éisteacht agus léitheoireacht*), ní shroicheann siad an t-ardchaighdeán céanna sna scileanna ginchumais (*labhairt agus scríbhneoiracht*) (Harris et al. 2006).
- Labhraítar **idirtheanga** sa scoil tumoideachais – is teanga í sin ina bhfuil líofacht chumarsáide ach easpa cruinnis inti (Ó Duibhir, 2009; Lyster, 2007).

Gaeilge

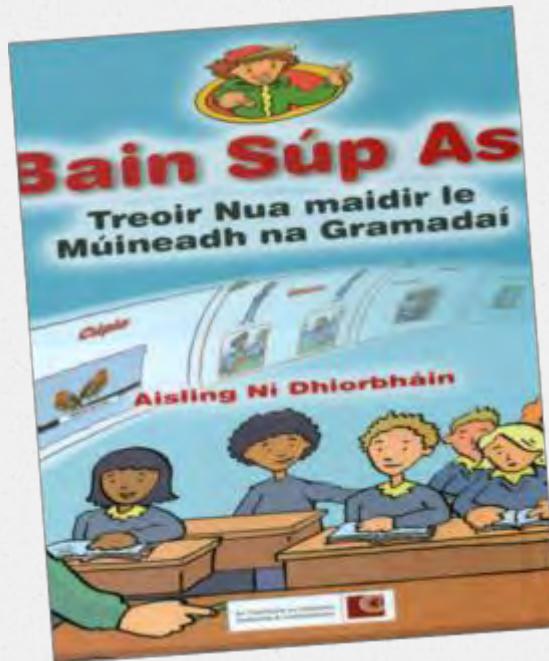

- Bíonn brú ar foghlaimeoirí tumoideachais cumarsáid a dhéanamh ar an bpointe. Is minic mar sin nach mbíonn neart ama acu le próiseáil a dhéanamh ar struchtúr na teanga san ionchur teanga (Van Patten, 1996).
- Má úsáideann foghlaimeoirí leaganacha míchruinne den teanga reonn siad in inchinn na bhfoghlaimeoirí le himeacht ama “fossilisation” (Skehan, 1998).
- I gcás na Gaeilge ní bhíonn brú sochtheangeolaíochta ar na foghlaimeoirí teanga níos cruinne a labhairt (Ó Duibhir, 2009).

Moladh don Teagasc Foirm-dhírithe

- ➊ Moltar cur chuige foirm-dhírithe a nascadh leis an gcur chuige brí-dhírithe sa suíomh tumoideachais le cruinneas na teanga a chur chun cinn (Lyster, 2007, Ó Duibhir, 2009).

Treoir Nua ?

Cur Chuige Ionduchtach Foghlama

- Tagann na páistí ar rialacha na teanga **iad féin** trí anailís a dhéanamh ar an ionchur teanga.
- “In inductive teaching, learners are first exposed to exemplars of the grammatical structure and are asked to arrive at a metalinguistic generalisation on their own” (Ellis, 2006, Ich. 97).

Cad a deir na foghlaimeoirí ?

- Má oibríonn tú amach é tú féin tá sé agat.
Ach má insíonn an múinteoir duit, cloiseann
tú é ach déanann tú dearmad air i lá.
- Tá sé níos fearr nuair atá tú ag dhéanamh é
tú féin cuireann sé d'inchinn ag obair.
- Nuair a chumann tú é suas fanann sé i do
cheann níos mó.

An Tabhairt- Faoi-Deara

“Target language forms will not be acquired unless they are noticed and that one important way instruction works is by increasing the salience of target language forms in the input so that they are more likely to be noticed by learners” (Schmidt, 1994, Ich. 195).

- A **A** **A** (ionchur saibhrithe-enriched *input*)
- A A A A A A A A A (tuile ionchur- *language flood*)

Cur Chuige Ionduchtach Foghlama

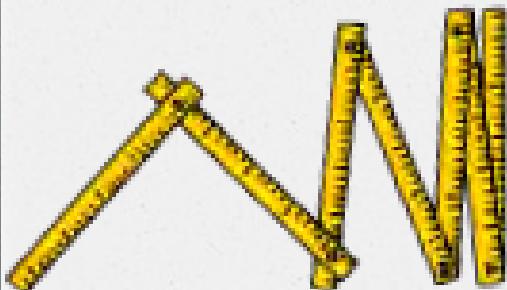
**Cad a thugann tú
faoi deara?**

Cad a thugann tú faoi deara???
An bhfeiceann sibh aon riail? ???
An bhfeiceann sibh aon phatrún???

Eolas Rialbhunaithe

- ➊ Déanann na páistí anailís ar an teanga agus cumann siad na rialacha gramadaí iad féin. Cuireann an t-eolas rialbhunaithe go mór le cumas féinriarthá agus le cruinneas teanga na bhfoghlaimeoirí.

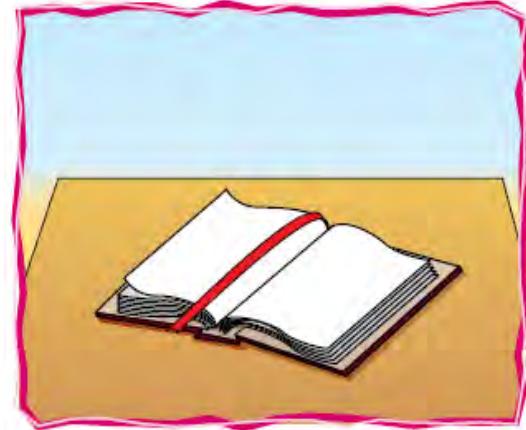
Cad a deir na foghlaimeoirí ?

- Roimhe seo bhí muid just ag guessáil an raibh h nó i nón rud éigint ansin anois like tá fhios Like againn.
- Tá se tábhachtach mar tá muid ábalta muid féin a cheartú má tá foclóir againn.
- Bhuel níl Gaeilge cheart agat gan na rialacha. Fiú má tá tú i nGaelscoil tá Gaeilge sórt casta má fhoghlaímíonn tú na rialacha faigheann sé níos éasca.

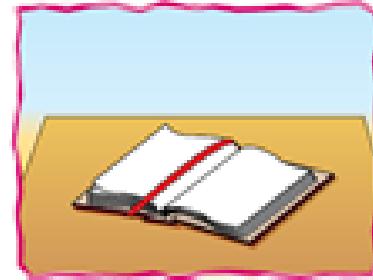

An Dialann Mhachnaimh

- Cad a d'fhoghlaim mé?
- Míniú ar cad a d'fhoghlaim mé
- Mo shamplaí féin
- Cad a cheap mé?

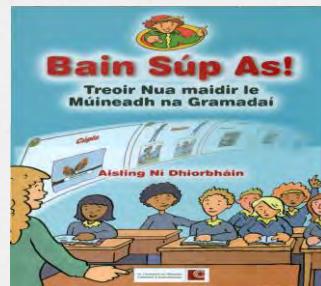
An Dialann Mhachnaimh

- **Cad a d'fhoghlaím mé?**
- *Léiríonn an iontráil seo go bhfuil an spriocstruchtúir tugtha faoi deara ag an bhfoghlaimeoir.*
- **Míniú ar cad a d'fhoghlaím mé**
- *Léiríonn an iontráil seo go bhfuileolas riailbhunaithe ag an bhfoghlaimeoir faoin spriocstruchtúr atá tugtha faoi deara acu.*
- **Mo shamplái féin.**
- *Spreagtar an foghlaimeoir leis an struchtúr atá tugtha faoi deara acu agus an t-eolas riailbhunaithe atá foghlamtha acu a chur le teanga nua. Cuirtear an fhoghlaím neamhspleách agus an fheasacht mheitithe angeolaiochta chun cinn leis an iontráil seo.*
- **Cad a cheap mé.**
- *Bionn deis ag na foghlaimeoirí machnamh agus measúnú a dhéanamh ar an bhfoghlaím teanga agus a gcuid tuairimí a chur in iúl.*

Cad a deir na foghlaimeoirí ?

- Tá sé go maith an dialann mhachnaimh mar ‘Míniú cad a d’fhoghlaim mé’ agus ‘Cad a d’fhoghlaim mé’, i gcóipleabhair difriúil just scríobh muid é síos agus má chuaigh tú ar ais ní chuimhin leat é ach sa ‘Míniú cad a d’fhoghlaim mé’ caithfidh tú smaoineamh air agus cuimhníonn tú é.

Scéal digiteach cúpla

Cad a thugann tú
faoi deara?

Lámhleabhar an Mhúinteora

Ceacht 2 Cúpla

An tEolas Rialbhunaithe

Úsáidtear an uimhir uatha le 'cúpla' sa Ghaeilge - **cúpla buachaill, cúpla caillín, cúpla ceann, cúpla duine**.

Moltai don Mhúinteoir

Cuir an scéal digiteach ar siúl sa rang. Taispeán cúpla uair é. Abair leis na foghlaimeoiri go bhfuil níos ghrámadach le tabhairt fací deara. Céard é? Tabhair an téarmaiocht uimhir uathas/ uimhir iolra do na foghlaimeoiri. Is fiú comperáid a dhéanamh leis an mbÉarla. Sa Bhéarla, úsáidtear an uimhir iolra le 'cúpla'. Molar tagairt a dhéanamh don struchtúr cúpla + an uimhir uatha i rith an lae scoile. Moltar do na foghlaimeoiri iontráil a dhéanamh ina ndíalann mhachnalmh facin níos cúpla + an uimhir uatha.

Dláinn Mhachnalmh (Iontráil Shampiach) – Cúpla

Cad a d'fhoghlaim mé?

cúpla duine, cúpla pancóig, cúpla éan, cúpla maíteoir, cúpla clár

Miníú ar cad a d'fhoghlaim mé (lig do na foghlaimeoiri an riail a cheir ina bhfocail féin). Úsáidtear an uimhir uatha le 'cúpla' sa Ghaeilge.

Mo shampiach féin

cúpla buachaill, cúpla caillín, cúpla rud, cúpla duine, cúpla ceann, cúpla scoil

Cad a cheap mé?

Bhí an riail seo an-suímiúil ar fad. Bhí sé seo mícheart agam. Ní raibh a fhios agam go raibh sé difriúil on mbÉarla. Úsáidfidh mé an riail seo i mo chuid cainteanois.

Cé mhéad ?

**Cad a thugann tú
faoi deara?**

Cé mhéad?

Ag obair i mbeirteanna, cuir na ceisteanna seo a leanas ar a chéile:

- Cé mhéad duine atá sa rang?
- Cé mhéad buachaill atá sa rang?
- Cé mhéad cailín atá sa rang?
- Cé mhéad múinteoir atá ag múineadh sa scoil?
- Cé mhéad bord atá sa seomra?
- Cé mhéad cathaoir atá sa seomra?
- Cé mhéad fuinneoq atá sa seomra?
- Cé mhéad carr atá sa chlós?
- Cé mhéad duine atá i do theaghlaigh?
- Cé mhéad duine a imríonn ar fhoireann rugbaí?

An bhfeiceann sibh aon phatrún?
Cad a thugann sibh faoi deara?

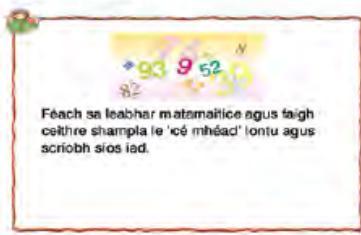
Lámhleabhar an Mhúinteora

Ceacht 3 Cé mhéad?

Cé mhéad?

Ag obair i mbeirteanna, cuir na ceisteanna seo a leanas ar a chéile:

- Cé mhéad duine atá sa rang?
- Cé mhéad buachaill atá sa rang?
- Cé mhéad caillín atá sa rang?
- Cé mhéad múinteoir atá ag múineadh sa scoil?
- Cé mhéad bord atá sa seomra?

Féach sa leabhar matamaitice agus faigh
ceithre shampia le 'cé mhéad' lontu agus
scriobh sios iad.

- An bhfeiceann sibh aon phátrún? Cad a thugann sibh faoi deara?

An tEolas Riallbhunaithe

Sa Ghaeilge úsáidtear an uimhir uatha le cé mhéad.

Moltai don Mhúinteoir

Léigh trí na ceisteanna leis na foghlaimeoiri. Cuir ceist orthu an dtugann siad aon
phátrún faoi deara? Céard é? Is fiú compáraid a dhéanamh leis an mBéalra. Sa
Bhéarla, úsáidtear an uimhir iolra le cé mhéad. Larr ar na foghlaimeoiri níos mó

samplai a aimsiú. Déan tagairt don spriocstructúr cé mhéad + uimhir uatha
i rith an lae scoile. Larr ar na foghlaimeoiri iontráil a dhéanamh ina ndíallann
mhachnaimh.

Díalann Mhachnalmh (Iontráil Shamplach) – Cé mhéad?

Cad a d'fhoghlaím mé?

Cé mhéad duine? Cé mhéad buachaill, cé mhéad caillín? Cé mhéad
múinteoir?

Minú ar cad a d'fhoghlaím mé (Is é an leigheasán an riail a cheanntríofaí leis)
Úsáidtear an uimhir uatha le 'cé mhéad' sa Ghaeilge

Mo shamplaí féin

Cé mhéad uaire? Cé mhéad lár? Cé mhéad cathaoirt? Cé mhéad seans?

Cad a cheap mé?

Né riabil an riail seo ar eolais agam go dtí inniu! Chonaic mé an riail
go tapa mar thuig mé an riail le 'cupla'. Úsáidfidh mé an riail seo i mo
chuid cainte anois.

Na Bunúimhreacha le consan

Uimhreacha

Peann amháin

Dhá pheann

Trí pheann

Ceithre pheann

Cúig pheann

Sé pheann

Seacht bpeann

Ocht bpeann

Naoi **b**peann

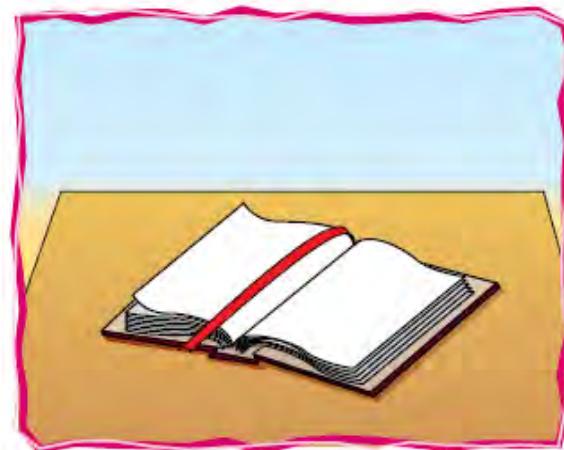
Deich **b**peann

An Dialann Mhachnaimh

- Cad a d'fhoghlaim mé?
- Míniú ar cad a d'fhoghlaim mé
- Mo shamplaí féin
- Cad a cheap mé?

- 20 peann
- 30 peann
- 40 peann
- 50 peann
- 100 peann

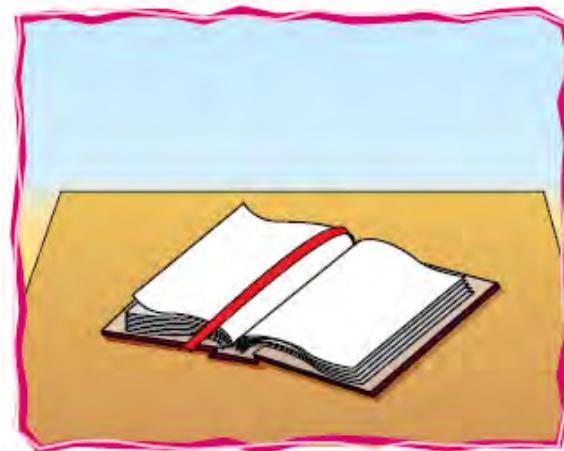
- 60 carr
- 70 carr
- 80 carr
- 90 carr
- 100 carr

An Dialann Mhachnaimh

- Cad a d'fhoghlaim mé?
- Míniú ar cad a d'fhoghlaim mé
- Mo shamplaí féin
- Cad a cheap mé?

Na Bunúimhreacha le guta

Cad a thugann tú
faoi deará?

Aon oráiste amháin

Dhá oráiste

Trí oráiste

Ceithre oráiste

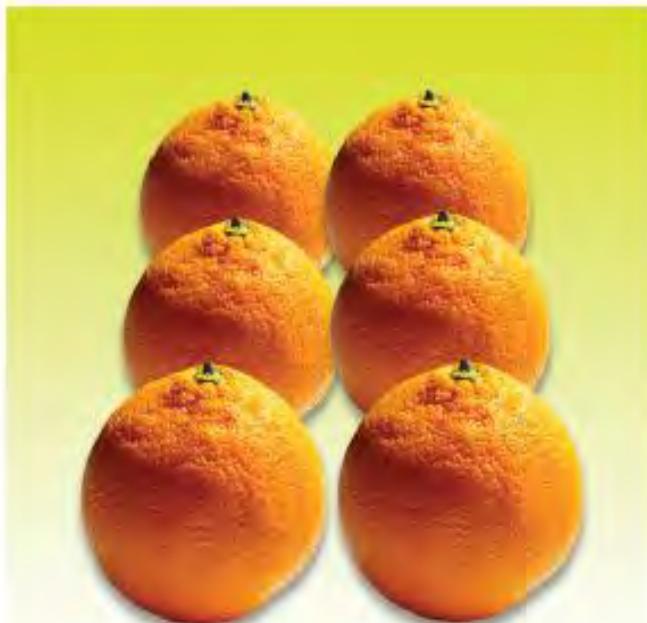

Cúig oráiste

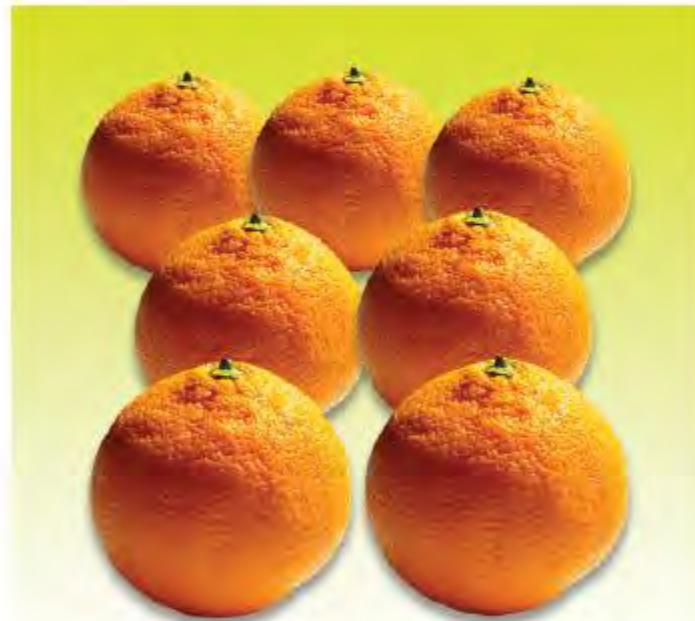

Sé oráiste

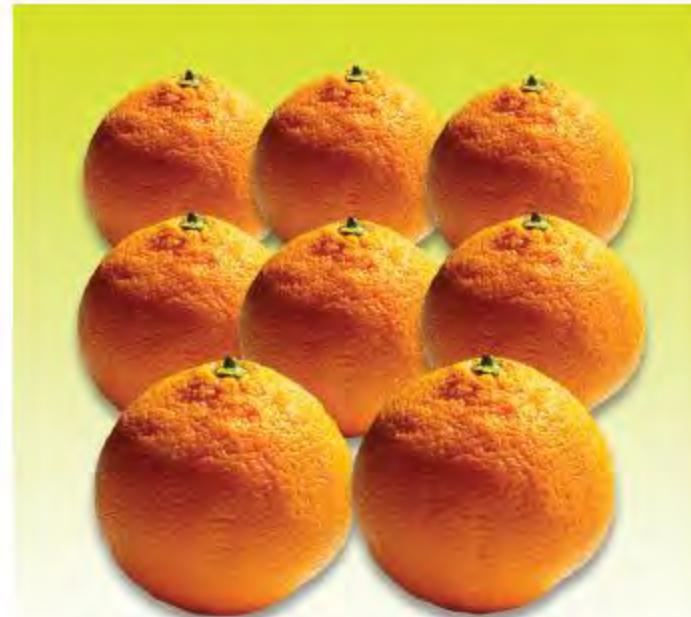

Seacht n-oráiste

Ocht n-oráiste

Naoi **n**-oráiste

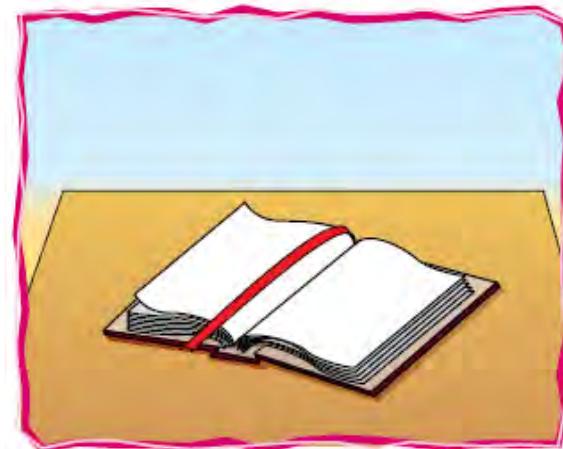
Deich **n**-oráiste

An Dialann Mhachnaimh

- Cad a d'fhoghlaim mé?
- Míniú ar cad a d'fhoghlaim mé
- Mo shamplaí féin
- Cad a cheap mé?

Inscne na n-ainmfhocal

- o Ainmfhocal a thosaíonn ar chonsan
- o Ainmfhocal a thosaíonn ar ghuta
- o Ainmfhocal a thosaíonn ar s

An Aidiacht i ndiaidh an ainmfhocail

- Scéal Firinscneach
- Scéal Baininscneach

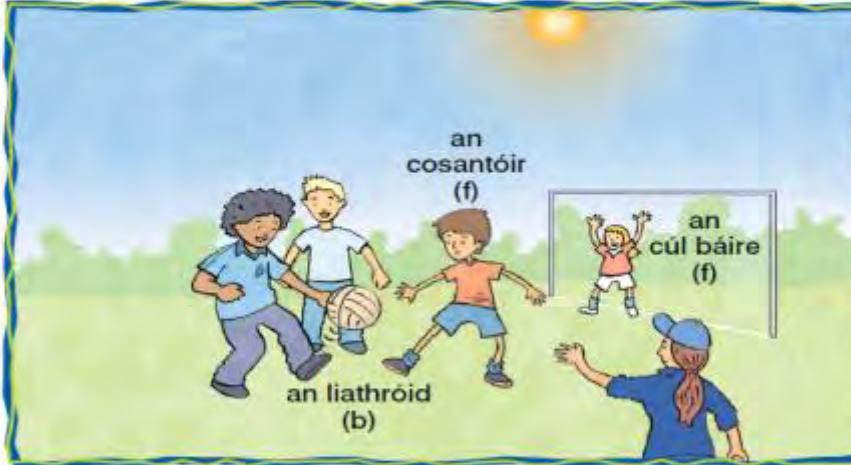

Ceachtanna eile cosúil leis seo

- An bhfuil cead agam, An féidir liom ?
- An fleiscín
- Éire, in Éireann, na hÉireann
- ‘Dhá’ agus ‘an dá’
- ‘go’ agus ‘go dtí an’
- An Tuiseal Ginideach : Cén uair leis an tuiseal ginideach a úsáid; An chéad/dara/tríú/ an ceathrú/an cúigiú díochlaonadh
- An Aidiacht Shealbhach

Tionscnaimh na bhfoghlaimeoirí

 An pheil

an liathróid (b)

an cosantóir (f)

an cùl báire (f)

Cluichí Teanga

Aonad
01e

Cluichí Teanga: Inscne

- **Cluiche na gCón** – Glaoitear amach an t-ainmfhocal leis an alt, ritheann na foghlaimeoirí go dtí an cón firinscneach/baininscneach sa chlós.
- **Cluiche Cuimhne** – Chuaigh mé go dtí an siopa agus cheannaigh mé *an t-úll, an t-oráiste, an t-arán srl* – caithfidh gach ainmfhocal a bheith firinscneach nó baininscneach in aon chluiche amháin.
- **Leadóg Focal** – Imríonn beirt an cluiche seo. Cosúil le cluiche leadóige, déarfaidh duine amháin ainmfhocal firinscneach/baininscneach agus caithfidh an duine eile ainmfhocal a rá ar ais; caithfidh gach ainmfhocal a bheith firinscneach nó baininscneach in aon chluiche amháin; níl cead an t-ainmfhocal céanna a rá faoi dhó; caithfear an t-ainmfhocal a rá leis an alt. Is féidir dhá fhoireann a dhéanamh sa rang.
- **Deir Ó Gráda** – Glaoitear amach an t-ainmfhocal, seasann na foghlaimeoirí má tá an t-ainmfhocal firinscneach, suíonn na foghlaimeoirí má tá an t-ainmfhocal baininscneach.

An Deachtú snasta

- Léigh an deachtú snasta don rang trí huaire
- Bíonn cead ag na páistí nótaí a ghlacadh
- Ag obair le páirtí bíonn ar na páistí an deachtú a athscríobh
- Seiceálann na páistí an deachtú leis an múinteoir
- Má bhíonn botún déanta acu cuir líne faoin mbotún agus abair leo triail a bhaint as arís
- Sa deireadh cláraíonn na páistí an patrún gramadaí sa dialann mhachnaimh

Deachtú snasta

Aonad
31

Deachtú Snasta - Ceann

THREEES

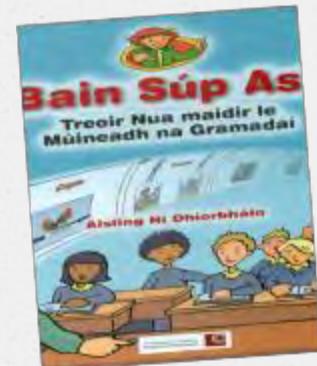

Deachtuithe Snasta eile i ‘Bain Súp As!’

- *Bliain*
- *Réamhfhocail + urú*
- *An Chopail*
- *Treonna*
- *Uair*
- *Uair an chloig*
- *An Modh Ordaitheach*
- *An Aimsir Láithreach*
- *An Aimsir Fháistineach*
- *An Modh Coinníollach*

Bain Súp As agus an curaclam teanga na bunscoile

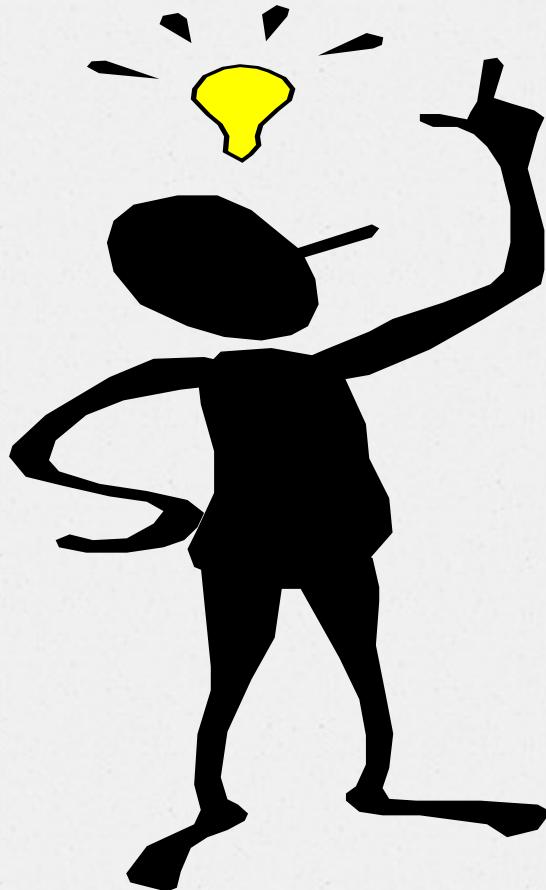
- “The central rationale for integration across languages is that learning efficiencies can be achieved when teachers explicitly draw children’s attention to similarities and differences between their languages and reinforce effective learning strategies in a coordinated way across languages”
(Ó Duibhir & Cummins, 2012, Ich. 36).

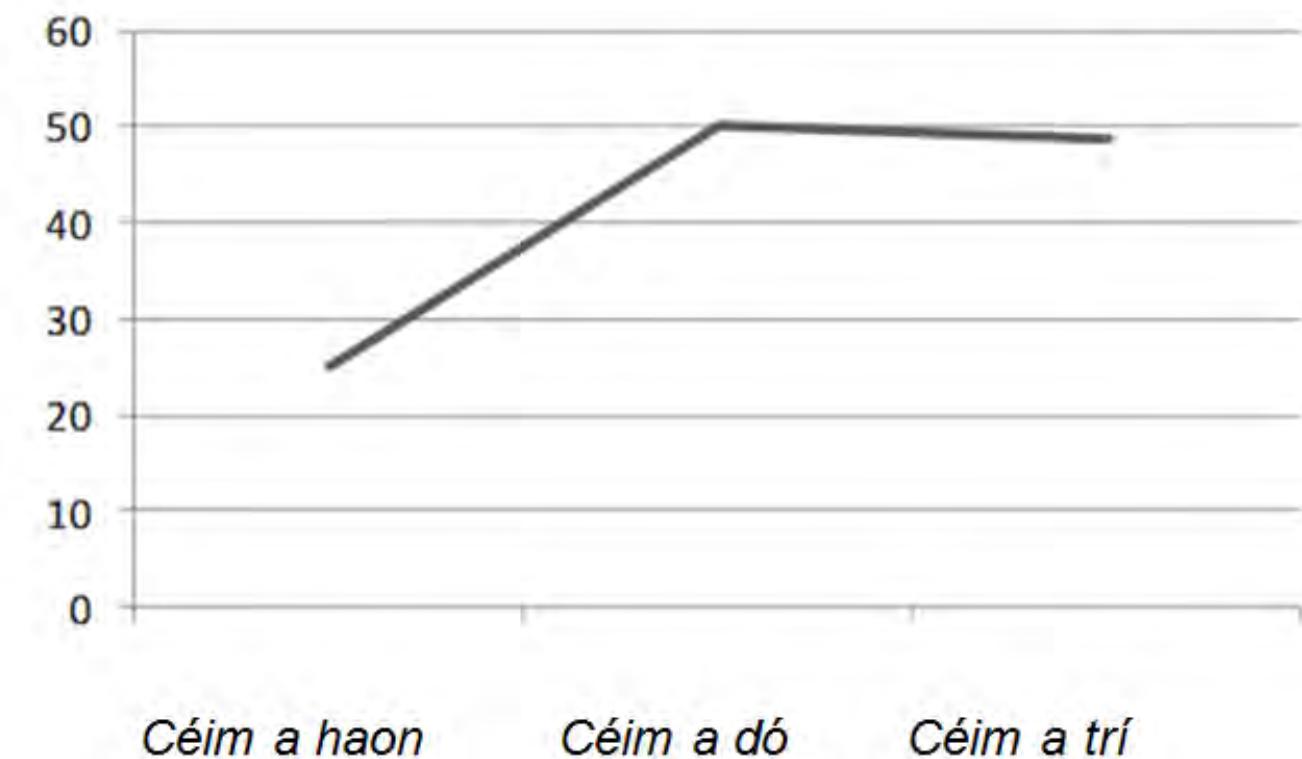
An Bhliain	Líon na bpáistí	Dearadh an taighde	Uirlisí Taighde
2010	Rang a Se amháin (n=28)	Taighde Cáilíochtúil	An dialann mhachnaimh, dialann an mhúinteora agus grúpaí fócais le páistí
2012 (Ní Dhiorbháin & Ó Duibhir)	Rang a Se amháin (n=28)	Taighde Modhanna Measctha	Grúpaí fócais leis na páistí agus réamhthriail, iarthriail agus iarthriail mhoillithe.
2013 (Ní Dhiorbháin & Ó Duibhir)	13 rang (a Cúig agus a Sé) (n= 259)	Taighde Modhanna Measctha	Grúpaí fócais le múinteoirí agus le páistí. Réamhthriail, iarthriail agus iarthriail mhoillithe

Aiseolas ó na múinteoirí

- *fíor-fhoghlaim*
- *a eureka moment*
- *cineál click*

Torthaí Cainníochtúla: Staidéar Píolótach 2012

Torthaí Cainníochtúla: 2013

- Léirigh torthaí ón réamhthriail, iarthriail, iarthriail mhoillithe méadú suntasach ón réamhthriail go hiarscrúdú le cothromú sna torthaí ag céim 3.
- Nuair a cuireadh na torthaí i gcomparáid le torthaí caighdéanaithe ó na trialacha Droim Conracha fuair na páistí a raibh ardscór acu sna trialacha Droim Conracha ardscór sa réamhscrúdú **ach** leiríonn na torthaí ón iarscrúdú nach raibh an dul chun cinn a rinne na páistí ag brath ar an scór a fuair siad sna scrúduithe caighdeánaithe.

Tagairtí

- Ellis, R. (2005). Principles of instructed language learning. *System*, 33(2), 209-224. doi:10.1016/j.system.2004.12.006
- Ellis, R. (2006). Current issues in the teaching of grammar: An SLA perspective. *TESOL Quarterly*, 40(1), 83-107.
- Harris, J., Forde, P., Archer, P., Nic Fhearaile, S., & O'Gorman, M. (2006). *An Ghaeilge sa bhunscoil: na: Treochtaí Náisiúnta Fadtéarmacha in Inniúlacht*. Baile Átha Cliath: An Roinn Oideachais agus Scileanna.
- Lyster, R. (2007). *Learning and teaching languages through content*. Amsterdam; Philadelphia: John Benjamins B.V.
- Ní Dhiorbháin, A. (2014). *Bain súp as ! Treoir nua maidir le múineadh na gramadaí*. Baile Átha Cliath: An Chomhairle um Oideachas Gaeltachta agus Gaelscolaíochta.
- Ó Duibhir, P. (2009). *The spoken Irish of sixth class pupils in Irish immersion schools*. (PhD neamhfhoilsithe). Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath.

Tagairtí

- o Ó Duibhir, P., & Cummins, J. (2012). *Towards an integrated language curriculum in early childhood and primary education (3-12 years)/ commissioned research report no.16.* (Uimh. 16). Baile Átha Cliath: An Chomhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta.
- o Schmidt, R.(2001). Attention. In P. Robinson (Eag.), *Cognition and second language instruction.* Cambridge: Cambridge University Press.
- o Skehan, P. (1998). *A cognitive approach to language learning.* Oxford: Oxford University Press
- o Van Patten, B. (1996). *Input processing and grammar instruction.* United States of America: Greenwood Press.

Míle Buíochas

leis na scoileanna a bhí páirteach sa taighde

- Gaelscoil an Bhradáin Feasa
- Scoil Naithí
- Gaelscoil na Ríthe
- Gaelscoil Cholmcille
- Gaelscoil Thaobh na Cille
- Scoil Neasáin
- Scoil Lorcáin
- Scoil Chaitlín Maude
- Gaelscoil Eiscir Riada
- Gaelscoil Átha Í
- Gaelscoil Eoghain Uí Thuairisc
- Gaelscoil Phort Laoise
- Gaelscoil Chill Dara
- Gaelscoil Thromaire

Buíochas

An Chomhairle um Dideachas
Gaeltachta & Gaelscolalochta

